

Bé que la premsa ho ha dit només amb sordina, Josep Maria Subirachs ha rebut la Medalla d'Or de Barcelona. És un homenatge que la ciutat li devia, com li deu encara el país. I era un deute que es mantenia –i això és més greu– amb gasiva, mesquina i persistent voluntarietat. Poques vegades un artista amb mèrits com els d'ell es deu haver trobat tan contumacement privat del reconeixement ciutadà. Som un país mesell on només cal que algú toqui el xiulet per a obeir tots com un sol home en la glorificació o en la demonització d'una persona o d'una idea, sense ni saber de debò per què obeïm.

Però aquesta manca de reconeixença formal no és res si la comparem amb una animadversió palesa cap a Subirachs manifestada al nostre país malalt, amb persistència digna de millor causa, per un sector de molta influència social. Pocs casos trobaríem de personalitats culturals que a casa nostra hagin estat posades en el punt de mira de l'improperi institucionalitzat com li ha passat a Subirachs. Semblava que tota aquella contenció que el país demostra habitualment amb les coses hagués trobat la vàlvula d'escapament només en parlar de l'escultor. Tot allò que ningú no gosaria dir mai de ningú podia en canvi dir-se impunement d'ell. Fins i tot se superava amb escriure la crítica artística per a arribar desvergonyidament a la pura i simple ferida humana, i s'arribava a travessar la frontera de la crueltat.

Aquesta posició de part significativa del país no aconseguí que l'artista perdés uns interlocutors suficients, ni frustrà la culminació de l'obra d'algú que durant els seus primers anys –aleshores, sí– havia assolit un reconeixement extraordinari gairebé unànime, però sí que l'abocà a un desànim personal ir-

Barcelona a Subirachs

Francesc Fontbona

reversible en què fa anys que viu. Per a posar un exemple d'aquest absurd, avui pensar que el Macba, el museu d'art contemporani català per definició, pot dedicar una mínima atenció al millor escultor català de la seva època és una cosa identificable amb la quimera.

Parlar de tot això en el moment precis d'omenatjar l'artista sembla un contrasentit, però el gran contrasentit és que el cas Subirachs eclipsa sovint l'artista Subirachs, i converteix la seva figura humana en cosa molt semblant a un personatge de tragèdia clàssica.

Potser el fet més sorprenent és que a la llarga sabé imposar-se en el gust d'un públic més ampli del que sol connectar amb l'art modern. Evolucionà després cap a l'aventura personal d'una nova figuració simbòlica, d'elaboració pròpia i intransferible, que tant es podia manifestar en els petits formats com en les realitzacions monumentals, tant en l'obra exempta com en el relleu, tant en l'escultura pura com en una mixtura pictòrica, alhora que es dedicava també amb intensitat a l'obra gràfica, especialment l'aiguafort i sobretot la litografia.

Ell tot sol, amb el seu món complex, ric, literari, farcit de referències conceptuais, però eminentment plàstic, protagonitza més de mig segle de la història de l'escultura catalana. De l'art català.

Rere la seva aparença personal adusta, Subirachs ha estat en canvi algú que ha sabut viure quan l'han deixat, que s'ha fixat més a gaudir del goig de l'existència, de la seva passió pel cinema i de les altres arts, que no a construir-se una llegenda personal amb la cura obsessiva que alguns altres artistes de

vegades hi posen.

Un dia llunyà es farà per fi la gran antològica Subirachs –gran de debò, vull dir–, caurà pel propi pes, quan els prejudicis que ara la farien impossible s'esvaeixin per la força mateixa de l'enorme qualitat de la seva obra. Algú, sens dubte, parlarà aleshores de descoberta, davant la varietat, longevitat i intel·ligència que hi ha en la seva creació. I, quan ja ningú no recordi les traves que li han fet els seus coetanis, s'estranyarà de com una realitat tan contundent haurà passat tant de temps menystinguda. No tothom ho sap, però és profecia.

ffontbon@bcn.cat

L'endemà de l'acte públic, al qual Josep M. Subirachs no va poder assistir, l'alcalde de Barcelona, Xavier Trias, es va desplaçar fins al domicili de l'artista per a lliurar-li personalment la Medalla d'Or.

Creador contundent, d'obra amplíssima i posseïdor d'un llenguatge propi de molt forta personalitat, sense renegar del seu mestre noucentista Enric Casanovas, anà més enllà i portà com ningú més la gran renovació de l'escultura del país a la postguerra, primer amb un expressionisme peculiar i aviat mitjançant l'abstracció, que abans que ningú situà al mig del carrer, a Barcelona, entre polèmiques aleshores virulentes.

“Pocs casos trobaríem de personalitats culturals que a casa nostra hagin estat posades en el punt de mira de l'improperi institucionalitzat com li ha passat a Josep Maria Subirachs”